

Житняк О.,
Черняк А.

СУЧАСНІ КРАЄЗНАВЧІ УСТАНОВИ СУМЩИНИ

Важливими краєзнавчими осередками є музеї. Їхні співробітники плідно вивчають археологічні старожитності регіону, займаються охороною пам'яток старовини. У музеях зосереджені рукописи й особисті речі видатних діячів української культури, чий творчий і життєвий шлях був пов'язаний з Сумщиною.

Аналізуючи роль музеїв у розвитку краєзнавчої роботи на Сумщині, треба враховувати зроблений ними внесок у дану справу.

Наприклад, діяльність Сумського обласного краєзнавчого музею спрямована на розробку на базі нових концепцій тематико-експозиційних планів експозицій, подальший розвиток історичного краєзнавства, відродження духовної культури народу, поповнення музейних колекцій та збереження цієї безцінної національної спадщини, виховання патріотизму, охорону і пропаганду пам'яток історії та культури.

Сучасні експозиції музею знайомлять з природою, історичним минулим Сумщини. У 90-ті рр. було створено нові експозиції "Археологічні старожитності Сумщини", "Визволення Сумщини від німецько-фашистських загарбників", "Т.Г.Шевченко і Сумщина", "П.О.Куліш і його зв'язки з краєм", "Матеріальна культура і побут селян, традиційні народні ремесла Сумщини кінця XIX - початку XX ст." та інші. Музей брав участь у багатьох місцевих та міжнародних виставках, систематично бере участь у наукових краєзнавчих конференціях та археологічних дослідженнях на території області.

Велику краєзнавчу роботу проводить Глухівський музей старовини і мистецтва - один із найстаріших в нашому краї. Серед цінних цікавих експонатів музею можна виділити штандарт м.Глухова 1878 р., Євангеліє на престольне 1766 р. у срібному окладі з позолотою, вироби Волокитинської порцелянової фабрики, орден "Срібна зірка". З метою збереження архітектурної спадщини та історичної забудови міста Постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1994 р. пам'ятники історії, культури та архітектури у м.Глухів оголошені Державним історико-культурним заповідником. Свою активну діяльність заповідник розпочав

наприкінці 1998 р. Цей науково-дослідний і культурно-просвітницький заклад забезпечує вивчення, охорону, реставрацію та використання історико-культурної спадщини міста і довкілля.

У Конотопському краєзнавчому музеї велика увага приділяється вшануванню гетьманів України, минулого козацтва на Конотопщині в XVII ст., питанням народознавства, екології, охорони природи.

За останні сім років у музеї проведено понад 500 екскурсій, прочитано науковими працівниками близько 100 лекцій, відкрито майже 50 виставок - із них кілька пересувних, проведено понад 30 різнопланових масових заходів.

Силами Путивльського краєзнавчого музею проводяться роботи по виявленню та збереженню пам'яток культури краю. Музей регулярно виступає організатором та співорганізатором наукових конференцій. З 2004 р. музеєм видається науково-популярне видання "Путивльський краєзнавчий збірник".

Значну історико-краєзнавчу роботу проводять Охтирський та Роменський музеї. Зараз вони продовжують науково-дослідницьку та експозиційну діяльність, започатковану ще з давніх часів. Працівники беруть участь в археологічних дослідженнях, у написанні наукових, енциклопедичних, довідкових видань, видають путівники.

Експозиції Лебединського краєзнавчого музею розповідають про заселення краю, значні історичні події, економічний та промисловий розвиток Лебединщини. Серед експонатів знаходяться рештки кістяка мамонта, що були знайдені у 1963 р. під час будівництва автостанції м.Лебедин. Чільне місце займають матеріали про перебування Т.Г.Шевченка на Лебединщині.

У м.Шостка діє державний краєзнавчий музей з художнім відділом. У музеї організовані 4 постійних експозиції: 1) "Природа краю" (2 зали); 2) "Історія міста" (від заснування до періоду Великої Вітчизняної війни - 2 зали); 3) Меморіальна експозиція, присвячена Народному архітектору СРСР Д.М.Чечуліну; 4) "М.Неплюєв і Хрестовоздвиженське братство".

Згідно з наказом ректора Сумського державного університету 1 червня 1995 р. було створено Науково-редакційну групу для підготовки "Енциклопедії Сумщини". 29 квітня 2002 р. на базі цієї групи було створено Регіональну науково-дослідну лабораторію-центр історичного краєзнавства СумДУ, яка нині є провідною науковою краєзнавчою установою Сумської області.

Основними напрямками роботи лабораторії є розробка питань, пов'язаних з маловідомими сторінками історії краю, організація пошуково-дослідницької і пропагандистської роботи на Сумщині, розробка та впровадження у навчальний процес краєзнавчих матеріалів, проведення конференцій і симпозіумів краєзнавчого спрямування, організація та проведення археологічних експедицій та розвідок, видання наукової, історико-краєзнавчої та навчально-методичної літератури.

Зокрема, за активної участі співробітників лабораторії були проведені археологічні дослідження на території Путивля, Конотопа, Шостки, Кролевця; відкрито низку об'єктів (городищ та інших поселень), що належать до різних археологічних культур.

Вперше в історії Сумської області за рахунок державного бюджету розроблялася гуманітарна науково-дослідна тема "Становлення та тенденції розвитку історичного краєзнавства на Сумщині у XIX-XX ст.". Лабораторія тісно співпрацює з іншими науково-дослідними установами (в тому числі краєзнавчими) області та України. Силами лабораторії видаються наукові журнали "Сумська старовина" (zareєстрований ВАК України як фаховий), "Сумський історико-архівний журнал", було видано низку історико-краєзнавчих видань.

Важлива краєзнавча робота проводиться також архівними установами області, зокрема силами Державного архіву Сумської області. Тут ведеться робота з письмовими джерелами, які дають цінну інформацію про історичне минуле нашого краю.

Не можна залишати поза увагою і такі утворення, якими є різноманітні історико-краєзнавчі, патріотично-пошукові, краєзнавчо-пошукові загони та організації, що діють при середніх, середніх спеціальних та вищих навчальних закладах. Як результат - у цих закладах освіти створюються тематичні музеї та музейні кімнати, присвячені особистостям, подіям, історії цих закладів чи інших організацій.